

Go dtí an Cheathrú Rua via Teach Laighean

Tugann Áine Ní Chonghaile cuntas ar bhunú agus fás a comhlachta aistriúcháin, Europus Teo.

Nuair a bhí mise i mo ghasúr i Scoil Náisiúnta Thír an Fhia thagadh leabharlann na scoile thart le leabhra minic go maith. Feicim fós na seilfeanna lán le leabhra Chathail Uí Shandair agus is cuimhneach liom oícheanta fanacht i mo dhúiseacht ag iarraidh scéal eile faoi Reics Carló a chríochnú sula dtitfeadh mo chodhladh orm. Níor chaill mé an tsuim riamh sna scéalta bleachtairachta, agus cé gur mór idir Reics Carló agus John Grisham tá mé ag ceapadh gurbh iad leabhra Chathail Uí Shandair a chothaigh an tsuim ionam sna leabhra sin a dtugtar 'scéinséirí' i nGaeilge anois orthu.

Nuair a bhí leabhra Chathail Uí Shandair léite agam is cuimhneach liom na chéad leabhra eile ar chuir mé suim iontu. Leabhra le fear darbh ainm dó Seán Ó Lúing. Chruthaigh na leabhra sin dhá ní ionam – suim i nGaeilge agus suim sa stair. Ba as Baile an Fhírtéirigh é Seán Ó Lúing agus ba bheag a cheap go dtiocfadh sé sa saol go gcuirfinn aithne air agus go gcaithfinn seársaí fada ina chuideachta. Níor thuig mise cá raibh Baile an Fhírtéirigh ach thuig mé go raibh mé ag fáil sásaimh as a chuid scríbhneoireachta agus ar ábhar a chuid scríbhneoireachta. Is cuimhneach liom an leabhar ar Art Ó Gríofa a léamh agus ina dhiaidh sin na saothair eile a bhí foilsithe aige. Nuair a chuaigh mé isteach chuig Rannóg an Aistriúcháin i dTeach Laighean tar éis tamaill a bheith caite agam leis an mhúinteoireacht ní raibh sé i bhfad gur casadh Seán Ó Lúing orm, cé go raibh sé imithe ar

pinsean. Bhí sé ar nós casadh le duine de laochra m'óige domsa, ba bheag súil a bhí agam go leagfainn súil go deo air. Agus ní fhéadfainn a rá ach go raibh tionchar aige orm ó thaobh dul le aistriúchán.

Bunaíodh Rannóg an Aistriúcháin nuair a bunaíodh an Stát le aistriúchán a chur ar cháipéisí dlí ach go háirithe. Cuireann an Rannóg aistriúchán ar achtanna, ar ionstraimí agus ar cháipéisí eile dlí a thagann os comhair Thithe an Oireachtais. Cuireadh de chúram ar an Rannóg freisin caighdeán a chur ar fáil don Ghaeilge agus rinne siad sin nuair a cuireadh an Caighdeán Oifigiúil ar fad. Is é an Caighdeán a úsáidtear i gcáipéisí uile Stáit, i scrúduithe stáit agus i gcáipéisí comhlachtaí stáit agus poiblí eile.

D'oibrigh cuid de lucht aitheantais mór le rá na Gaeilge i Rannóg an Aistriúcháin. D'oibrigh Máirtín Ó Cadhain agus Seosamh Ó Cadhain ann. D'oibrigh Seán Ó Cathasaigh as Carna ann, deir siad nach raibh riochan ar bith leis ó thaobh stuaim agus cruinneas teanga ó thaobh an dlí. Nuair a bhain mise an áit amach Breandán Ó Cnáimhsí as Tír Chónaill a bhí ina Phríomh-Aistritheoir agus Micheál Ó Cuinneagáin as an gCeathrú Rua a tháinig ina dhiaidh. Chaith Seán Ó Curraoin as Cois Fharraige scaitheamh ina Phríomh-Aistritheoir. Tuaiscearteach as Béal Feirste Gearóid Ó Casaide atá anois ann.

Is dóigh liom go bhfuil cuid den obair is breáichte a rinneadh riamh i nGaeilge déanta i Rannóg an Aistriúcháin. Is obair thomhaiste ghairmiúil é aistriúchán an dlí agus leag an chéad dream a leag síos na bealaí agus na caighdeáin

leis sin a dhéanamh samplaí agus múnlaí nach bhféadfaí a bhualadh. Daoine scolártha oile a bhí iontu, lucht Gaeltachta an chuid ba mhó acu, agus ní fhéadfadh an té a mbeadh suim aige ann ach iontas a dhéanamh chomh paiteanta agus a d'éirigh leo leagan Gaeilge den reachtaíocht a chur ar fáil. Is ar fhasaigh ar fad a bhíonn an dlí in Éirinn bunaithe agus na fasaigh agus na bealaí a leagadh síos ag an tús, is iad sin na cinn a leantar fós. Ní hamháin go mbíonn reachtaíocht na hÉireann le aistriú ach bíonn an Rannóg freagrach as aistriúchán na gConarthaí Eorpacha agus gach ionstraim aontachais a bhaineann leis an Aontas Eorpach. Oiliúint mhall chríochnúil a fuair duine i Rannóg an Aistriúcháin, ní raibh a leithéid de ní ann agus rud a dhéanamh de réir do láimhe, ní raibh an dara bealach le ní a dhéanamh, bhí do chuid oibre cruinn ceart nó ní raibh. Rinneadh seiceáil agus athsheiceáil ar chuile phíosá oibre ó d'aistrefaí ar dtús é go dtí go mbíodh na clódóirí críochnaithe leis an bpíosá deiridh. Nuair a chuaigh mise isteach sa Rannóg ar dtús ní raibh ríomhairí fairsing ach bhí daoine istigh ann a chuir alltacht orm lena gcuimhneamh cinn. Bhídís in ann tagairt d'achtanna, d'altanna, do mhíreanna sa reachtaíocht ar feadh na mblianta siar, ba chuid den obair í agus is scíl í a d'fhorbair siad. Tá an obair uilig ríomhairithe anois, ach ní lú scileanna na n-oibríthe. Is mó brú ná riamh atá ar an Rannóg le Acht na dTeangacha Oifigiúla agus Stádas na Gaeilge san Aontas Eorpach le teacht i bhfeidhm faoi cheann dhá bhliain.

Thart ar 1995 bhuail fonn mé

Áine Ní Chonghaile in oifig Europus ar an gCeathrú Rua.

déanamh ar an mbaile agus is as sin a tháinig Europus Teo. Ba léir dom go raibh éileamh ar sheirbhís aistriúcháin agus shíl mé nach raibh áit ab fhearr lena lonnú ná sa mbaile i gConamara. Thosaigh mé fhéin agus bean amháin eile Sinéad Ní Ráinne as an Trá Bháin i gCois Fharraige agus d'athraíomar go dtí an Cheathrú Rua nuair a d'éirigh linn oifig a fháil ar cíos ansin ó Údarás na Gaeltachta. Bhí sciorta den ádh orainn freisin mar bhí Teilifís na Gaeilge, TG4 anois, ag teacht ar an bhfód agus bhí éileamh acu ar sheirbhísí.

Cuireann Europus seirbhís comhairleoireachta teanga ar fáil do TG4 i measc comhlachtaí poiblí eile. Tá trí dhuine dhéag againn ann. Cuirimid seirbhís teileactéacs agus fothéidealaithe ar fáil freisin. Is é croí ár gcuid oibre ná obair aistriúcháin. Cuirimid seirbhís aistriúcháin ar fáil do Ranna Rialtais agus do chomhlachtaí agus d'eagraíochtaí poiblí. Murach an dul chun cinn sa teicneolaíocht ní bheimis in ann an obair a dhéanamh ar an gCeathrú Rua. Na cleachtais agus na caighdeáin a chleachtaímid i Europus is iad na cinn iad a chleachtaítear i Rannóg an Aistriúcháin. Bíonn comhlachtaí stáit in ann a bheith cinnte nuair a fhaigheann siad píosá aistriúcháin go bhfuil an obair beacht cruinn agus de réir gach fhoráil agus cheanglas dlí ó

thaobh teanga agus sloinnnte. Má éilítear orainn obair a chur ar fáil i gcanúint déanaimid sin agus fáilte. Ní léir dúinn aon choimhlintí móra idir canúintí agus an caighdeán. Is ar na canúintí ar ndóigh atá an Caighdeán Oifigiúil bunaithe ach sin scéal do lá eile.

Ceann de na nithe a thuigearm ó thús ná go gcaithfimis oiliúint a chur ar dhaoine má bhí linn na caighdeáin a bhí uainn a chomhlíonadh. Shocraíomar mar sin in 2000 tabhairt faoi chúrsaí oiliúna le cúnamh ó Údarás na Gaeltachta. Socraíodh gur i gCarna a bheadh an cúrsa agus nach nglacfaí le níos mó ná 15 duine lena chinntiú go ndéanfaí cúram de chuile dhuine.

D'éirigh chomh maith leis an gcúrsa gur socraíodh creidiúnú a fháil dó agus trí Institiúid Teicneolaíochta na Gaillimhe/Mhaigh Eo cuireadh an cúrsa faoi bhráid HETAC a bhronn stádas Dioplóma Iarchéime air. Bhí éileamh mór ar an gcúrsa ainneoin gur sheas sé 24 seachtain agus go raibh 600 uair a chloig ann. Cúrsa dian é a bhfuil sé mar aidhm leis aistritheoirí gairmiúla a chur ar fáil. Tá postanna arda teanga bainte amach ag daoine a rinne an cúrsa. Anuraidh shocraíomar an cúrsa a thabhairt céim eile chun cinn agus stádas MSc a bhaint amach. Socraíodh ar Mháistreacht san Eolaíocht mar go n-aithnítear

an MSc anois mar an chéim is mó a dhéanann nasc idir oideachas agus oiliúint acadúil theoiriciúil agus an obair sa tionscal féin. I mbliana an chéad bhliain a bheimid ag reáchtáil an chéim MSc. Beidh ar mhic léinn ardthorhaí a bhaint amach sa Dioplóma Iarchéime sula mbeidh siad in ann dul ar aghaidh chuig an MSc. Tá na sluaite istigh ar an gcúrsa i mbliana ach ní ghlacfaimid ach le 15, an ní is mó a bhfuil suim againn ann ná aistritheoirí ard-oile gairmiúla a chur ar fáil.

Le feidhmiú Acht na dTeangacha Oifigiúla agus Stádas na Gaeilge san Aontas Eorpach tá níos mó agus níos mó éilimh ar aistritheoirí oile. Is dóigh liom go dtabharfaidh an scéal sin stádas nua don teanga. Ba chóir go mbeadh mic léinn ag iarraidh a bheith níos oile agus iad níos díri ar phostanna a bhaint amach a éileoidh cruinneas agus cirte sa teanga. Tá deiseanna teicneolaíochta sna mór-theangacha nach bhfuil i nGaeilge agus theastódh infheistíocht mhór a dhéanamh i nGaeilge leis na deiseanna sin a chur ar fáil. Tógann sé i bhfad níos mó ama agus saothair obair a dhéanamh cheal na ndeiseanna sin. Cuimhním go minic ar an dream a bhíodh i Rannóg an Aistriúcháin agus an éacht a rinne siad gan aon deis ar chor ar bith.

Le go mbeimid in ann freastal ar na riachtanais teanga anseo agus na cinn a bheidh ag teacht chun cinn san Eoraip teastaíonn go géar dóthain daoine gairmiúla a oiliúint. Theastódh go géar a chur ina luí ar mhic léinn óga go bhfuil cruinnneas agus ceart na teanga fíor riachtanach má tá siad le bunús a thabhairt dóibh féin i bpostanna teanga. Braithim go bhfuil easpa agus an iomarca réidhchúis ag baint leis an ngné sin den Ghaeilge anois, cleachtadh nach gcuirfí suas go deo leis ó thaobh an Bhéarla. Bhí an t-ádh ormsa gur tháinig mé faoi láimh dhaoine a rinne obair ealaíonta dá gcuid oibre, tá an t-ádh liom go bhfuil mé in ann oibriú ar ais sa mbaile in éineacht le foireann óg dhíograiseach a bhfeicim an fonn céanna orthu an cheird a fhoghlaim agus a bhí ar aistritheoirí a tháinig rompu.